

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

33028 м.Рівне, вул. Шкільна, 1, тел. (факс) /0362/ 63-62-50, inbox@rva.court.gov.ua

Голові Ради суддів України
Ткачуку О.С.

Шановний Олеже Степановичу !

Проект Порядку проведення контролю організації роботи судів Радою суддів України, підготовлений Комітетом Ради суддів України з питань організаційно-кадрової роботи судів, органів суддівського самоврядування обговорено зборами суддів Апеляційного суду Рівненської області.

Проаналізувавши Проект вважаємо за необхідне звернути увагу на наступне.

Покликаючись на вимоги частини восьмої статті 133 Закону України „Про судоустрій і статус суддів” (далі – Закон) Комітет Ради суддів України з питань організаційно-кадрової роботи судів, органів суддівського самоврядування вказує, що даний Порядок визначає завдання і способи реалізації повноважень Ради суддів України у питаннях контролю за організаційним забезпеченням судів та діяльності суддів, соціального захисту суддів та їх сімей, а також інші питання, що безпосередньо не пов’язані із процесуальною діяльністю та зі здійсненням правосуддя, з метою, перш за все, поширення передового досвіду організації роботи, вироблення пропозицій щодо вдосконалення організації діяльності судів. (п. 1.1. проекту Порядку)

Завданнями контролю визначено:

- об’єктивна оцінка функціонування і фактичного стану організації роботи конкретного суду, та судової системи загалом, з метою забезпечення належного здійснення правосуддя, заходів щодо незалежності судів і суддів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності судів;
- вивчення позитивного досвіду роботи судів з метою їх подальшого впровадження;
- надання допомоги іншим органам суддівського самоврядування в належній організації роботи суду;
- виявлення причин неналежної організації роботи суду, умов, що цьому сприяють та напрацювання заходів для їх попередження та усунення;
- перевірка організації роботи зі зверненнями фізичних та юридичних осіб;
- попередження і вирішення конфліктних питань та кризових ситуацій;
- перевірка виконання рішень з’їзду суддів України, Ради суддів України, органів суддівського врядування;
- виконання інших завдань, передбачених статтею 130-1 Конституції України. (п. 1.3. проекту Порядку)

П. 1.5. проекту Порядку визначає, що **контроль здійснюється шляхом** здійснення аналізу та проведення перевірки інформації, оцінки відповідності рішень і дій нормативним актам, співставлення рішень, дій та запланованих заходів отриманим результатам, з’ясування причин відхилення від нормативних вимог, розробки заходів щодо коригування управлінських

процесів з метою подолання деструктивних процесів, усунення перешкод для належного функціонування суду, а також поширення позитивного досвіду.

При цьому у п. 1.6. проекту Порядку розробник додатково визначає окремий захід здійснення контролю – комплексну, тематичну, контрольну перевірку безпосередньо в судах.

Положення проекту Порядку, на нашу думку, не відповідають загальним засадам суддівського самоврядування та завданням Ради суддів України, як вищого органу суддівського самоврядування, визначених Конституцією України та Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Як встановлює Закон України «Про судоустрій і статус суддів» судова влада в Україні здійснюється відповідно до конституційного принципу поділу влади незалежними і безсторонніми судами (ч. 1 ст. 1 Закону), що безумовно впливає з ч. 1 ст. 129 Конституції України, яка визначає, що судді при здійсненні правосуддя незалежні і керуються верховенством права.

Важливою організаційно-правовою гарантією самостійності судової влади є органи суддівського самоврядування. Суддівське самоврядування традиційно вважається важливою гарантією незалежності суддів і самостійності судів.

У вітчизняній науці суддівське самоврядування розглядається як створене в силу закону об'єднання особливого виду – публічна корпорація, утворена шляхом участі суддів в управлінні судами для вираження своїх інтересів як носіїв судової влади та з метою забезпечення їх незалежності.

Стаття 130-1 Конституції України визначає, що для захисту професійних інтересів суддів та вирішення питань внутрішньої діяльності судів відповідно до закону діє суддівське самоврядування.

Вказані принципи конкретизовано у статті 126 Закону, яка у частині 2 визначає мету функціонування органів суддівського самоврядування - сприяння створенню належних організаційних та інших умов для забезпечення нормальної діяльності судів і суддів, утвердження незалежності суду, забезпечення захисту суддів від втручання в їхню діяльність.

Закон визначає також організаційні форми суддівського самоврядування – збори суддів, Рада суддів України, з'їзд суддів (ст. 127 Закону) та наділяє їх певними повноваженнями на виконання визначених Конституцією України та Законом завдань суддівського самоврядування.

Відповідно до ст. 128 Закону **збори суддів** - зібрання суддів відповідного суду, на якому вони обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань, що є обов'язковими для суддів та працівників цього суду; заслуховують звіти суддів, які обіймають адміністративні посади в цьому суді, та керівника апарату суду; можуть звертатися з пропозиціями щодо питань діяльності суду до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, обговорювати питання щодо практики застосування законодавства, розробляти відповідні пропозиції щодо вдосконалення такої практики.

Тобто, вирішення питань внутрішньої діяльності суду, заслуховування звітів голови суду, його заступника та керівника апарату суду щодо організаційного забезпечення роботи суду, внесення відповідних пропозицій, входить до кола повноважень зборів суддів даного суду.

Стаття 133 Закону визначає, що **Рада суддів України** є вищим органом суддівського самоврядування та діє як виконавчий орган з'їзду суддів України; повноваження та порядок роботи Ради суддів України визначаються законом та положенням про Раду суддів України, затвердженим з'їздом суддів України.

Частина 8 даної статті до повноважень Ради суддів України відносить зокрема розробку та організацію виконання заходів щодо забезпечення незалежності судів і суддів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності судів (п.1); **здійснення контролю за організацією діяльності судів, заслуховування з цих питань Голови Державної судової адміністрації України, його заступників, керівників структурних підрозділів і територіальних управлінь Державної судової адміністрації України** (п.3); внесення пропозицій щодо питань діяльності судів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (п.4).

Системний аналіз норм Закону, що визначають повноваження органів суддівського самоврядування, зокрема Ради суддів і зборів суддів конкретного суду, дозволяє зробити висновок, що Закон уповноважує Раду суддів на вжиття заходів поліпшення організаційного забезпечення діяльності судів загалом та наділяє повноваженнями контролю саме у цій сфері, не надаючи повноважень на втручання у внутрішню діяльність конкретного суду.

Аналогічний висновок випливає з системного аналізу змін у законодавстві про судоустрій і статус суддів, зокрема, Закон „Про судоустрій і статус суддів” у редакції Закону від 07.07.2010 року, чинній до 28.03.2015 року, відносив до кола повноважень відповідної ради суддів (загальних, адміністративних або господарських судів) здійснення контролю за організацією діяльності відповідних судів та заслуховування інформації голів цих судів про діяльність судів, а також звернення з пропозиціями щодо вирішення питань діяльності відповідних судів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 122 Закону).

У процесі впровадження судової реформи, черговий етап якої завершився ухваленням Закону України „Про забезпечення права на справедливий суд”, припинено повноваження із контролю за діяльністю відповідних судів і заслуховування інформації голів цих судів про діяльність судів та у подальшому такі повноваження Раді суддів не надавались.

Інший Закон, який наділяв би Раду суддів України ширшими повноваженнями, ніж визначені ч.8 ст. 133 Закону України „Про судоустрій і статус суддів”, відсутній, а вільне трактування змісту п.3 ч.8 ст. 133 Закону, виділення із контексту лише першої частини речення, призводить до спотворення змісту ст. ст. 20, 128, 155 Закону України „Про судоустрій і статус суддів” та втручання у сферу повноважень іншого органу суддівського самоврядування - зборів суддів.

Окрім того, положення п. 2.1. проекту Порядку, відповідно до якого перевірка проводиться за розпорядженням Голови Ради суддів України, суперечить засадам діяльності вказаного органу суддівського самоврядування, оскільки Рада суддів України відповідно до Закону України „Про судоустрій і статус суддів”, Положення про Раду суддів України є колегіальним органом; основною формою роботи Ради суддів України є засідання (п. 9 Положення); за результатами розгляду винесених на обговорення питань Рада приймає рішення (п. 24 Положення про Раду суддів України), яке підписує головуючий на засіданні Ради (п. 30 Положення про Раду суддів України).

Організаційне забезпечення діяльності судів регламентується Розділом XI Закону.

Стаття 147 Закону визначає систему забезпечення функціонування судової влади. Частина 2 вказаної статті визначає, що Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Державна судова адміністрація України та Національна школа суддів України, інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування беруть участь в організаційному забезпеченні діяльності судів у випадках і порядку, визначених цим та іншими законами.

Стаття 151 Закону визначає Державну судову адміністрацію України - державним органом у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади у межах повноважень, установлених законом та визначає її підзвітність Вищій раді правосуддя у межах, визначених законом.

Відповідно до ст. 155 Закону організаційне забезпечення роботи суду здійснює його апарат, який очолює керівник апарату. Діяльність апарату регламентується Положенням про апарат суду, розробленим на підставі типового положення про апарат суду та затвердженим зборами суддів відповідного суду. Типове положення про апарат суду затверджує Державна судова адміністрація України за погодженням із Вищою радою правосуддя. Персональну відповідальність за належне організаційне забезпечення суду, суддів та судового процесу несе керівник апарату суду, який підзвітний у своїй діяльності зборам суддів та підконтрольний голові суду.

На нашу думку, законодавець, визначаючи повноваження Ради суддів України на «здійснення контролю за організацією діяльності судів», конкретизує й засоби його здійснення - «заслуховує з цих питань Голову Державної судової адміністрації України, його заступників, керівників структурних підрозділів і територіальних управлінь Державної судової адміністрації України», не уповноважуючи Раду суддів України на перевірку діяльності конкретного суду.

Виконання повноважень у цій сфері, на нашу думку, може реалізуватись також шляхом реагування на звернення зборів суду конкретного суду щодо порушень з боку органів що беруть участь в організаційному забезпеченні роботи даного суду.

Будучи вищим органом суддівського самоврядування, Рада суддів України покликана представляти та захищати суддів та суди у взаєминах із органами та організаціями, у тому числі й тими, що визначають організаційні засади діяльності суду, з метою утвердження незалежності суду, забезпечення захисту суддів від втручання в їхню діяльність, а не перебирати на себе неприцяманну функцію контролю та перевірки.

У зв'язку із наведеним вважаємо, що прийняття Порядку контролю організації роботи судів Радою суддів України суперечить положенням Закону України „Про судоустрій і статус суддів” у редакції Закону 2016 року з подальшими змінами і доповненнями та завданням вищого органу суддівського самоврядування – гарантування незалежності судів, забезпечення захисту суддів від втручання в їхню діяльність.

За дорученням зборів суддів Апеляційного суду Рівненської області

З повагою

Головуючий на зборах
Голова суду

О.І.Полухович